

УДК 004.738.5:657.4:368
JEL: G22; G23; M41; M42
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-12-430-438>

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ І ЦИФРОВОГО АУДИТУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТРАХУВАННЯ

©2025 КУЛИК Р. Р., НОВАК Ю. Р., ПУНДА А. В.

УДК 004.738.5:657.4:368
JEL: G22; G23; M41; M42

Кулик Р. Р., Новак Ю. Р., Пунда А. В. Вплив цифровізації облікових процесів і цифрового аудиту на ефективність фінансових інструментів страхування

У наведеній роботі розглянуто, що цифровізація поступово змінює традиційні підходи до організації обліку, контролю та аналізу діяльності страхових компаній, формуючи нові вимоги до якості інформації, швидкості її обробки та рівня прозорості фінансових операцій. У таких умовах облікові процеси перестають виконувати виключно фіксує функцію, набуваючи стратегічного значення для управління фінансовими інструментами страхування. Також у роботі зауважено, що особливу роль у забезпеченні достовірності та надійності фінансової інформації відіграє аудит, який у цифровому середовищі трансформується в якісно новий інструмент контролю. Використання автоматизованих систем обробки даних, аналітичних платформ, елементів штучного інтелекту та безперервного моніторингу фінансових показників змінює підходи до аудиторських процедур, розширює їх функціональні можливості та впливає на ефективність управління страховими резервами, преміями й виплатами. Цифровий аудит стає не лише засобом перевірки, а й важливим елементом підвищення фінансової стійкості страхових компаній. Саме тому метою представленої роботи є визначення особливостей впливу цифровізації облікових процесів і цифрового аудиту на ефективність фінансових інструментів страхування. Основні методи: логічний, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, узагальнення, порівняння, графічно-табличний. Автоматизація обліку, інтеграція інформаційних систем і використання аналітичних цифрових рішень забезпечують більш високий рівень точності фінансових даних, що безпосередньо впливає на якість управління страховими резервами, тарифною політикою та грошовими потоками страхових компаній. Цифровий аудит сприяє трансформації контрольних функцій, зміщуючи акцент з ретроспективної перевірки на превентивний аналіз і безперервний моніторинг фінансових операцій. Ефективність цифрових рішень у сфері обліку й аудиту значною мірою залежить від рівня методичного забезпечення, адаптації персоналу та узгодженості цифрових інструментів зі специфікою страхового бізнесу.

Ключові слова: облік, аудит, цифровізація, цифрові технології в аудиті, фінансові інструменти, страхування, ефективність, облікові процеси, цифрові технології, цифрова економіка, ефективність фінансових інструментів, ризики, страхування ризиків.

Табл.: 3. **Бібл.:** 19.

Кулик Роман Романович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: r.kulyk@wunu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4759-7679>

Новак Юлія Романівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного туризму та готельно-ресторанного бізнесу, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: julianovakk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6114-9122>

Пунда Анастасія В'ячеславівна – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри аудиту, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: Punda1985@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1695-6464>

UDC 004.738.5:657.4:368

JEL: G22; G23; M41; M42

Kulyk R. R., Novak Yu. R., Punda A. V. The Impact of Digitalization of Accounting Processes and Digital Audit on the Efficiency of Insurance Financial Instruments

The article examines how digitalization is gradually changing traditional approaches to organizing accounting, control, and analysis of insurance companies' activities, creating new requirements for information quality, processing speed, and the transparency of financial operations. In these conditions, accounting processes no longer serve solely a recording function but acquire strategic importance for managing insurance financial instruments. The article also notes that audit plays a crucial role in ensuring the reliability and trustworthiness of financial information, transforming into a qualitatively new control tool in a digital environment. The use of automated data processing systems, analytical platforms, artificial intelligence elements, and continuous monitoring of financial indicators is transforming auditing approaches, expanding their functional capabilities, and influencing the efficiency of managing insurance reserves, premiums, and payouts. Digital auditing becomes not only a tool for verification but also a crucial element in enhancing the financial stability of insurance companies. Therefore, the aim of this study is to determine the specific impact of digitalizing accounting processes and digital auditing on the efficiency of insurance financial instruments. The main methods used are logical reasoning, analysis and synthesis, induction and deduction, generalization, comparison, and graphical-tabular methods. Automation of accounting, integration of information systems, and the use of analytical digital solutions provide a higher level of financial data accuracy, which directly affects the quality of managing insurance reserves, pricing policies, and money flows of insurance companies. Digital auditing facilitates the transformation of control functions, shifting the focus from retrospective checks to preventive analysis and continuous monitoring of financial operations. The efficiency of digital solutions in accounting and auditing largely depends on the level of methodological support, staff adaptation, and the alignment of digital tools with the specifics of the insurance business.

Keywords: accounting, auditing, digitalization, digital technologies in auditing, financial instruments, insurance, efficiency, accounting processes, digital technologies, digital economy, efficiency of financial instruments, risks, risk insurance.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 19.

Kulyk Roman R. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Auditing, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: r.kulyk@wunu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4759-7679>

Novak Yuliia R. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Tourism and Hotel and Restaurant Business, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: julianovakk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6114-9122>

Punda Anastasiia V. – PhD (Public Administration), Associate Professor of the Department of Auditing, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: Punda1985@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1695-6464>

Цифрова трансформація фінансового сектора сьогодні істотно змінює умови функціонування страхового ринку, впливаючи не лише на форми надання страхових послуг, а й на внутрішні механізми управління фінансовими ресурсами. У середовищі, де зростає обсяг інформації, ускладнюються страхові продукти та підвищуються вимоги до фінансової прозорості, особливого значення набуває якість обліково-аналітичного забезпечення. Саме облік і аудит формують інформаційну основу для прийняття управлінських рішень щодо використання фінансових інструментів страхування, а рівень їх цифрового розвитку дедалі частіше визначає ефективність діяльності страхових компаній.

Саме тому можна зауважити, що цифровізація облікових процесів у страховій сфері спрямована не лише на автоматизацію рутинних операцій, а й на зміну логіки формування фінансової інформації. Використання інтегрованих інформаційних систем дає змогу забезпечити безперервність облікових даних, підвищити їх узгодженість і зменшити ризик інформаційних викривлень, що особливо важливо під час обліку страхових резервів і довгострокових зобов'язань. У таких умовах фінансові інструменти страхування починають виконувати не лише компенсаторну, а й стабілізаційну функцію, ефективність якої значною мірою залежить від достовірності та своєчасності облікової інформації.

При цьому паралельно з трансформацією обліку змінюється і роль аудиту, який у цифровому середовищі поступово набуває рис постійного аналітичного контролю. Застосування цифрових аудиторських інструментів розширює можливості оцінювання фінансових потоків, дозволяє своєчасно ідентифікувати ризики неефективного використання страхових коштів та підвищує рівень відповідальності за прийняті фінансові рішення. За таких умов цифровий аудит перестає бути виключно ін-

струментом підтвердження фінансової звітності та стає важливим елементом забезпечення фінансової стійкості та довіри до страхових компаній.

Водночас, незважаючи на активне впровадження цифрових технологій, у наукових дослідженнях досі відсутній цілісний підхід до оцінювання їх впливу на ефективність фінансових інструментів страхування. Існуючі роботи переважно розглядають цифровізацію обліку або аудит окремо, що ускладнює розуміння їх сукупного ефекту в межах єдиної фінансової системи страхувика. Зазначене зумовлює необхідність комплексного дослідження взаємозв'язку між цифровими обліково-аудиторськими процесами та результативністю використання фінансових інструментів страхування, що й визначає наукову та практичну значущість обраної теми.

Проблематика цифрової трансформації фінансово-економічних процесів посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях, що зумовлено поглибленням впливу цифрових технологій на функціонування фінансових ринків і систем управління. У роботі Крисоватого А., Десятнюк О. та Птащенко О. [1] цифрові інновації розглядаються як системоутворюючий чинник фінансової та державної безпеки, що формує нові ризики та водночас відкриває додаткові можливості для підвищення ефективності фінансових інструментів. Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних засад аудиту зроблено в колективній монографії за редакцією О. А. Петрик [2], де аудит розглядається крізь призму сталого розвитку. Подальший розвиток цієї проблематики простежується в дослідженні Василюк М. М., Вітер С. А., Здирко Н. Г. і Гайдучко Д. С. [3], які аналізують аудит фінансової звітності з урахуванням міжнародних стандартів і принципів сталого розвитку.

Значна частина наукових праць присвячена формуванню цифрової економіки як нового соціально-економічного середовища – Гулей А. І., Язлюк Б. О., Гулей С. А. [4], Десятнюк О. М. [5; 6], Крисоватий А. І. [6; 15], Долбнева Д. В., Сподарик Т. І. [7], Івахненко С. [8], Іонін Є. [9], Кириленко О., Жадан О. [10], Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Савченко В. М. [12]. Пуцентайло П. Р. і Довбуш А. В. [17], а також Кулинич М. Б. із співавторами [16] розглядають цифрові трансформації бухгалтерського обліку як відповідь на виклики цифрової економіки.

Питання розвитку цифрового аудиту та використання штучного інтелекту в аудиторській діяльності висвітлено в працях Івахненкова С. В. [8], Кондратюка О. М., Руденка О. В. і Чернобровкіної А. Є. [11], а також Спіциної Н. В. і Угоднікової О. І. [18]. Подібні ідеї доповнюються дослідженнями Фаріон В., Гомотюка А., Назара Р. і Турчина С. [19], присвяченими прогнозуванню фінансових показників із використанням штучного інтелекту. Проте вплив цифрового аудиту саме на результативність використання страхових фінансових інструментів у цих працях залишається недостатньо розкритим.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про наявність значного теоретичного та прикладного доробку щодо цифровізації фінансів, обліку й аудиту. Водночас відсутній комплексний підхід до дослідження взаємозв'язку між цифровізацією облікових процесів, цифровим аудитом і ефективністю фінансових інструментів страхування. Це зумовлює необхідність подальших досліджень у зазначеному напрямі та визначає наукову новизну обраної теми.

Метою статті є визначення особливостей впливу цифровізації облікових процесів і цифрового аудиту на ефективність фінансових інструментів страхування.

Розвиток фінансового інструментарію страхування є об'єктивною відповіддю на ускладнення економічних процесів та зростання ролі страхових компаній у перерозподілі фінансових ресурсів і ризиків. У сучасній фінансовій системі страхування дедалі більше виконує не лише захисну, а й інвестиційну функцію, акумулюючи довгостроковий капітал і впливаючи на стабільність фінансових ринків. За таких умов фінансові інструменти страхування стають ключовим елементом забезпечення платоспроможності страховиків, формування їх фінансової стійкості та підтримання довіри з боку страхувальників.

Еволюція страхового ринку супроводжується трансформацією традиційних підходів до формування та використання фінансових інструментів. Зміна

структури страхових ризиків, поява нових об'єктів страхового захисту та зростання взаємозалежності між страховими та фінансовими ринками зумовлюють потребу в гнучких фінансових рішеннях.

Суттєвий вплив на розвиток фінансового інструментарію страхування мають зовнішні економічні та інституційні чинники. Посилення регуляторних вимог, зміни у фінансовому законодавстві та необхідність узгодження діяльності страховиків із міжнародними стандартами стимулюють перегляд підходів до формування фінансових інструментів. Водночас нестабільність макроекономічного середовища підвищує значення інструментів, здатних забезпечити баланс між дохідністю та ризиком, що набуває особливої актуальності для довгострокових видів страхування.

Отже, у сучасних умовах ефективність фінансових інструментів дедалі рідше визначається виключно їх економічними параметрами, такими як дохідність чи вартість залучення ресурсів. Натомість зростає роль інформаційної складової, швидкості прийняття рішень та здатності фінансових інструментів адаптуватися до динамічних змін ринкового середовища. Цифрові технології створюють нову логіку функціонування фінансових механізмів, що безпосередньо впливає на їх результативність.

Однією з ключових складових ефективності фінансових інструментів у цифровому середовищі є якість інформаційного забезпечення. Автоматизовані системи збору та обробки даних забезпечують високий рівень точності, повноти та своєчасності фінансової інформації, що дозволяє зменшити інформаційну асиметрію між учасниками фінансових відносин. Доступ до актуальних аналітичних даних підвищує обґрунтованість фінансових рішень і сприяє більш раціональному використанню фінансових інструментів у коротко- та довгостроковій перспективі.

Важливою складовою ефективності є операційна гнучкість фінансових інструментів, яка значною мірою формується під впливом цифровізації процесів управління. Використання цифрових платформ та інтегрованих фінансових систем дозволяє скоротити часові витрати на здійснення фінансових операцій, зменшити транзакційні витрати та підвищити прозорість руху фінансових ресурсів. У результаті фінансові інструменти стають більш адаптивними до змін попиту, регуляторних вимог і ринкових коливань.

Окрему роль у забезпеченні ефективності фінансових інструментів відіграє ризик-орієнтований підхід, який у цифровому середовищі набуває нових форм. Застосування аналітичних моде-

лей, заснованих на обробці великих масивів даних, дозволяє більш точно ідентифікувати фінансові ризики та прогнозувати можливі наслідки використання тих чи інших інструментів. Це підвищує здатність фінансових інструментів виконувати стабілізаційну функцію та знижує ймовірність негативних фінансових результатів.

Окрему складову ефективності становить прозорість функціонування фінансових інструментів, яка посилюється завдяки цифровим технологіям. Автоматизовані механізми фіксації операцій і цифрові інструменти контролю зменшують можливості для суб'єктивних рішень і фінансових викривлень. Це підвищує рівень довіри з боку зацікавлених сторін і створює передумови для стабільного розвитку фінансових відносин.

Саме тому в *табл. 1* доцільно представити складові ефективності фінансового інструментарію під впливом цифровізації.

Отже, цифровізація формує багатокомпонентну модель ефективності фінансових інструментів, у якій поєднуються інформаційна якість, операційна гнучкість, ризик-орієнтованість, інтегрованість і прозорість. Саме взаємодія цих складових визначає здатність фінансових інструментів забезпечувати досягнення фінансових цілей у сучасному цифровому середовищі.

Визначивши вплив цифровізації на ефективність фінансового інструментарію в цілому, розглянемо також особливості фінансового інструментарію страхування (*табл. 2*).

Таким чином, використання цифрових технологій сприяє оптимізації формування страхових премій і резервів, прискоренню страхових виплат і більш ефективному управлінню інвестиційними активами страховиків. У результаті фінансові інструменти страхування набувають здатності оперативно реагувати на зміни ризикового середовища та регуляторні вимоги, що посилює фінансову стійкість страхових компаній і підвищує рівень довіри з боку страхувальників. При цьому одним із базових показників ефективності фінансового інструментарію страхування залишається збалансованість страхових премій і виплат. У цифровому середовищі цей показник набуває нового змісту, оскільки автоматизовані системи обліку та аналітики дозволяють точніше оцінювати ризикові профілі страхувальників і коригувати тарифну політику. Використання цифрових даних підвищує обґрунтованість страхових премій, що сприяє зменшенню диспропорцій між надходженнями та зобов'язаннями страховика.

Важливим показником ефективності є адекватність і достатність страхових резервів, які за-

Таблиця 1

Складові ефективності фінансових інструментів в умовах цифровізації

Складова ефективності	Змістова характеристика	Вплив цифровізації
Інформаційна забезпеченість	Якість, повнота та своєчасність фінансових даних, необхідних для прийняття рішень	Автоматизація збору й обробки даних, зниження інформаційної асиметрії, підвищення аналітичної точності
Операційна ефективність	Швидкість і вартість здійснення фінансових операцій	Скорочення транзакційних витрат, прискорення фінансових процесів, оптимізація операційних процедур
Гнучкість та адаптивність	Здатність фінансових інструментів реагувати на зміни ринкового середовища	Використання цифрових платформ і модульних систем, оперативне коригування фінансових рішень
Ризик-орієнтованість	Рівень ідентифікації, оцінювання та управління фінансовими ризиками	Застосування аналітики великих даних, прогнозних моделей і цифрового моніторингу ризиків
Інтегрованість управління	Узгодженість фінансових інструментів із системами обліку, аналізу та контролю	Формування єдиного цифрового інформаційного простору управління фінансами
Прозорість і контрольованість	Ступінь відкритості фінансових операцій і можливість контролю їх виконання	Цифрова фіксація операцій, автоматизований контроль, зменшення суб'єктивного впливу
Стратегічна результативність	Здатність фінансових інструментів забезпечувати досягнення довгострокових фінансових цілей	Підтримка стратегічного планування на основі цифрової аналітики та сценарного моделювання

Джерело: складено на основі [1; 4–6; 9; 10; 13].

Особливості фінансового інструментарію страхування в умовах цифровізації

Фінансовий інструмент страхування	Економічне призначення	Традиційні особливості використання	Вплив цифровізації
Страхові премії	Формування страхових фондів і забезпечення фінансування страхових зобов'язань	Розрахунок на основі статистичних даних, обмежена гнучкість тарифів	Автоматизований тарифний розрахунок, персоналізація премій, використання великих даних
Страхові резерви	Забезпечення виконання майбутніх страхових виплат	Періодичний перегляд обсягів резервів, значна роль експертних оцінок	Цифрове моделювання резервів, підвищення точності оцінювання, безперервний моніторинг
Страхові виплати	Компенсація збитків страхувальникам	Тривалі процедури врегулювання страхових випадків	Автоматизація процесів виплат, прискорення врегулювання, зниження операційних витрат
Інвестиційні активи страховиків	Розміщення страхових резервів і отримання доходу	Обмежений спектр інструментів, ручне управління портфелем	Цифрове управління інвестиційним портфелем, аналітика ризиків і дохідності
Перестраховальні операції	Розподіл і мінімізація страхових ризиків	Висока складність координації та обміну інформацією	Цифрові платформи перестраховання, підвищення прозорості та швидкості взаємодії
Фінансові зобов'язання страховика	Виконання договірних умов перед страхувальниками	Фрагментарний облік і контроль	Інтегровані цифрові системи обліку та контролю зобов'язань
Аналітичні та контрольні інструменти	Оцінка фінансового стану й ефективності діяльності	Періодичний аналіз фінансової звітності	Постійний цифровий моніторинг, прогнозна аналітика

Джерело: сформовано з урахуванням джерел [2; 4; 9; 10; 13; 15; 18].

безпечують виконання майбутніх виплат. Цифровізація облікових процесів дозволяє здійснювати безперервний моніторинг стану резервів, враховуючи актуальні дані щодо страхових подій, динаміки виплат і змін ризикового середовища. У цьому контексті ефективність фінансових інструментів страхування проявляється у здатності резервів відповідати реальним зобов'язанням без надмірного вилучення коштів з обороту.

Показником стратегічної ефективності фінансових інструментів страхування є результативність інвестиційної діяльності страховиків, яка в умовах цифровізації набуває більш керованого характеру. Цифрові аналітичні системи дозволяють оцінювати дохідність і ризиковість інвестиційних активів у режимі, наближеному до реального часу, що сприяє оптимізації структури інвестиційного портфеля. У результаті фінансові інструменти страхування виконують не лише захисну, а й стабілізаційну функцію у фінансовій системі.

Таким чином, під впливом цифровізації показники ефективності фінансового інструментарію страхування виходять за межі традиційних фінансових коефіцієнтів і набувають комплексного характеру. Їх оцінювання ґрунтується на поєднанні фінансових результатів, якості обліково-аналітичної інформації, рівня контролю та здатності фінансових інструментів адаптуватися до змін ризикового середовища. Саме така багатовимірна оцінка дозволяє повніше відобразити реальну ефективність фінансового інструментарію страхування в умовах цифрової трансформації.

Цифровізація облікових процесів у страховій діяльності змінює саму логіку формування фінансової інформації, яка є базою для використання фінансових інструментів страхування. Перехід від фрагментарного обліку до інтегрованих цифрових систем забезпечує безперервність облікових даних, їх узгодженість і своєчасність, що має принципове значення для управління страховими пре-

міями, резервами та фінансовими зобов'язаннями. У результаті підвищується точність розрахунків і зменшується ризик викривлення фінансових показників, які безпосередньо впливають на ефективність страхових інструментів.

Важливою особливістю цифровізації обліку є розширення аналітичних можливостей фінансової інформації. Автоматизоване накопичення даних про страхові операції дозволяє здійснювати багатовимірний аналіз фінансових потоків, оцінювати динаміку страхових ризиків і коригувати параметри фінансових інструментів з урахуванням актуальних тенденцій [2]. Це створює передумови для більш гнучкого тарифоутворення та раціонального управління страховими резервами, що підвищує результативність фінансових рішень у страховій компанії.

Цифровий аудит, своєю чергою, трансформує контрольні функції та підхід до оцінювання ефективності фінансових інструментів страхування. Використання цифрових інструментів аудиту дозволяє перейти від періодичних перевірок до постійного моніторингу фінансових операцій, що забезпечує своєчасне виявлення відхилень і потенційних ризиків [8; 11]. Такий підхід знижує ймовірність неефективного використання страхових коштів і сприяє підвищенню фінансової дисципліни у страховій діяльності.

Особливе значення цифровий аудит має для оцінювання стану страхових резервів і виконання

фінансових зобов'язань страховика. Аналітичні цифрові рішення дозволяють відстежувати відповідність резервів фактичним ризикам і прогнозованим виплатам, що підвищує надійність страхових фінансових інструментів [9]. У поєднанні з цифровізованим обліком це формує єдине інформаційне середовище, у межах якого фінансові інструменти страхування стають більш прозорими та контрольованими.

Водночас вплив цифровізації облікових процесів і цифрового аудиту на ефективність фінансових інструментів страхування має комплексний характер і залежить від рівня інтеграції цифрових рішень у систему управління страховою компанією. Лише за умови узгодженого використання цифрових облікових і аудиторських інструментів можливе досягнення синергійного ефекту, який проявляється у підвищенні фінансової стійкості страховика, оптимізації використання фінансових ресурсів і зростанні довіри з боку страхувальників.

Узагальнюючи представлену вище інформацію, сформуємо *табл. 3*, де представимо наочно описаний вище вплив.

Наведене узагальнення свідчить, що цифровізація облікових процесів і впровадження цифрового аудиту мають системний вплив на функціонування фінансових інструментів страхування. Вони не лише підвищують якість фінансової інформації та рівень контролю за страховими операціями, а й створюють умови для більш об-

Таблиця 3

Вплив цифровізації облікових процесів і цифрового аудиту на ефективність фінансових інструментів страхування

Напрямок впливу	Прояв у цифровізованому обліку та аудиті	Результат для фінансових інструментів страхування
Формування фінансової інформації	Інтегровані цифрові облікові системи, безперервне оновлення даних	Підвищення точності розрахунків страхових премій і резервів
Аналітичні можливості	Автоматизований аналіз страхових операцій і фінансових потоків	Гнучкіше тарифоутворення та обґрунтоване управління страховими коштами
Контроль і моніторинг	Перехід від періодичного до постійного цифрового аудиту	Зниження ризику неефективного використання фінансових ресурсів
Управління страховими резервами	Цифрове моделювання та моніторинг відповідності резервів ризикам	Підвищення надійності страхових фінансових інструментів
Прозорість фінансових операцій	Автоматизована фіксація та аудит фінансових операцій	Зростання довіри до страхових компаній і їх фінансових результатів
Інтеграція управлінських процесів	Поєднання облікових, аудиторських і управлінських систем	Синергійний ефект у використанні фінансових інструментів
Фінансова стійкість страховика	Своєчасне виявлення відхилень і ризиків	Посилення платоспроможності та стабільності страхової діяльності

Джерело: систематизовано авторами.

грунтованого управління страховими преміями, резервами та фінансовими зобов'язаннями. Поєднання цифровізованого обліку та безперервного аудиторського моніторингу забезпечує узгодженість фінансових рішень, знижує ризики неефективного використання ресурсів і сприяє зміцненню фінансової стійкості страхових компаній у сучасному цифровому середовищі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що цифровізація облікових процесів і розвиток цифрового аудиту виступають ключовими чинниками підвищення ефективності фінансових інструментів страхування в сучасних умовах. Інтеграція цифрових рішень у систему обліку забезпечує формування достовірної, повної та своєчасної фінансової інформації, що є необхідною передумовою для обґрунтованого управління страховими преміями, резервами та фінансовими зобов'язаннями страховиків. У результаті фінансові інструменти страхування набувають більшої точності, керованості та здатності адаптуватися до змін ризикового середовища.

Цифровий аудит, своєю чергою, змінює традиційні підходи до фінансового контролю, розширюючи його функції від перевірки звітності до постійного моніторингу страхових операцій. Це сприяє своєчасному виявленню відхилень, зниженню фінансових ризиків і підвищенню прозорості використання страхових коштів. У поєднанні з цифровізованими обліковими процесами цифровий аудит формує єдине інформаційне середовище, у межах якого фінансові інструменти страхування використовуються більш узгоджено та результативно.

Водночас ефект від цифровізації значною мірою залежить від рівня інтеграції цифрових обліково-аудиторських рішень у систему управління страховою компанією, а також від готовності персоналу працювати з новими технологіями. Фрагментарне або формальне впровадження цифрових інструментів не забезпечує очікуваного економічного результату та може обмежувати потенціал підвищення ефективності фінансових інструментів страхування. Тому цифрова трансформація має здійснюватися на системній основі з урахуванням галузевих особливостей страхового ринку.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням методичних підходів до кількісного оцінювання впливу цифровізації облікових процесів і цифрового аудиту на ефективність окремих фінансових інструментів страхування. Особливої уваги потребує аналіз застосування інструментів штучного інтелекту та аналітики великих даних у формуванні страхових резервів і

прогнозуванні страхових виплат. Подальші наукові розвідки також можуть бути спрямовані на вивчення впливу цифрової трансформації на фінансову стійкість страховиків і рівень довіри з боку страхувальників у довгостроковій перспективі. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Krysovatyu A., Desyatnyuk O., Ptashchenko O. Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal of Applied Research*. 2024. Vol. 10. Iss. 1. P. 431–441. DOI: <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
2. Аудит в умовах сталого розвитку : колективна монографія / за заг. ред. проф. О. А. Петрик. Київ : КНЕУ, 2021. 231 с.
3. Василюк М. М., Вітер С. А., Здирко Н. Г., Гайдучок Д. С. Аудит фінансової звітності у світлі міжнародних стандартів та принципів сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4. С. 5–13, DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-1>
4. Гулей А. І., Язлюк Б. О., Гулей С. А. Формування нової цифрової ери на межі реального та віртуального соціально-економічного простору взаємодії. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Т. 3. № 2. С. 17–26.
5. Десятнюк О., Горват Т. Регулювання фінансової діяльності підприємств в умовах воєнної економіки: поточний стан та прогнози. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2. С. 45–55. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2023.02.045>
6. Десятнюк О. М., Крисоватий А. І., Птащенко О. В. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 6. С. 28–37. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.3>
7. Долбнева Д. В., Сподарик Т. І. Стан та перспективи використання комп'ютерних технологій в обліково-аналітичній роботі вітчизняних підприємств. *Облік і фінанси*. 2020. № 3. С. 22–29. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-22-29](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-22-29)
8. Ivakhnenkov S. Artificial Intelligence Application in Auditing. *Наукові записки НаУКМА. Серія «Економічні науки»*. 2023. Т. 8. Вип. 1. С. 54–60. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.54-60>
9. Іонін Є. Обліково-аналітичне забезпечення бізнес-процесів в умовах цифрової економіки. *Економічний аналіз*. 2023. Т. 33. № 1. С. 172–191. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.172>
10. Кириленко О., Жадан О. Підвищення прозорості та обґрунтованості використання бюджетних коштів. *Світ фінансів*. 2021. № 3. С. 23–37. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2021.03.023>
11. Кондратюк О. М., Руденко О. В., Чернобровкіна А. Є. Можливості та перспективи використання штучного інтелекту в аудиті. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.1.89>

12. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Савченко В. М. Організація обліку та аудиту у контексті використання новітніх цифрових технологій: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія «Економіка та управління»*. 2025. № 18.
DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-09-03>
13. Розпорядження Кабінету міністрів України «Концепція розвитку цифрових компетентностей» від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>
14. Король С. Я., Клочко А. О. Цифрові технології в обліку й аудиті. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2020. № 1. С. 170–176.
DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-29>
15. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: монографія / за наук. ред. А. І. Крисоватого та О. М. Сохацької. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 480 с.
16. Кулинич М. Б., Матвійчук І. О., Сафарова А. Т., Герасименко Т. О. Діджиталізація обліку, аналіз та оподаткування в системі управління підприємством. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 64. С. 57–63.
DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-64-10>
17. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3–4. С. 140–151.
DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.20>
18. Спицина Н. В., Угоднікова О. І. Цифрові інструменти в аудиті консолідованої звітності: нові можливості для обліку та фінансового менеджменту. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 13.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16737170>
19. Фаріон В., Гомотюк А., Назар Р., Турчин С. Використання штучного інтелекту для прогнозування фінансових показників. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 2. С. 327–337.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.327>
- Dolbnieva D. V. & Spodaryk T. I. (2020). Stan ta perspektvyvy vykorystannia kompiuternykh tekhnolohii v oblikovo-analitychnii roboti vitchyznianskykh pidpriemstv [Status and prospects of using computer technologies in accounting and analytical work of domestic enterprises]. *Oblik i finansy*, 3, 22–29.
[https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-22-29](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-22-29)
- Farion V., Homotiuk A., Nazar R. & Turchyn S. (2024). Vykorystannia shtuchnoho intelektu dlia prohnozuvannia finansovykh pokaznykiv [Using artificial intelligence for forecasting financial indicators]. *Ekonomicnyi analiz*, 2(34), 327–337.
<https://doi.org/10.35774/econa2024.02.327>
- Hulei A. I., Yazliuk B. O. & Hulei S. A. (2018). Formuvannia novoi tsyfrovoi ery na mezhi realnoho ta virtualnoho sotsialno-ekonomichnoho prostoru vzaiemodii [Formation of a new digital era at the border of real and virtual socio-economic space of interaction]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, 2(3), 17–26.
- Ionin Ye. (2023). Oblikovo-analitychne zabezpechennia biznes-protsesiv v umovakh tsyfrovoi ekonomiky [Accounting and analytical support of business processes in the conditions of the digital economy]. *Ekonomicnyi analiz*, 1(33), 172–191.
<https://doi.org/10.35774/econa2023.01.172>
- Ivakhnenkov S. (2023). Artificial Intelligence Application in Auditing. *Naukovi zapysky NaUKMA. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, 1(8), 54–60.
<https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.54-60>
- Kondratiuk O. M., Rudenko O. V. & Chernobrovkina A. Ye. (2021). Mozhlivosti ta perspektvyvy vykorystannia shtuchnoho intelektu v audyti [Opportunities and prospects for using artificial intelligence in auditing]. *Efektivna ekonomika*, 1.
<https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.1.89>
- Kononenko L. V., Nazarova H. B. & Savchenko V. M. (2025). Orhanizatsiia obliku ta audytu u konteksti vykorystannia novitnikh tsyfrovoykh tekhnolohii: suchasnyi stan, problemy ta perspektvyvy [Organization of accounting and auditing in the context of using the latest digital technologies: current state, problems and prospects]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriiia «Ekonomicna ta upravlinnia»*, 18.
<https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-09-03>
- Korol S. Ya. & Klochko A. O. (2020). Tsyfrovii tekhnolohii v obliku y audyti [Digital technologies in accounting and auditing]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia «Ekonomicna ta pidpriemnytstvo»*, 1, 170–176.
<https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-29>
- Krysovatyi A. I. & Sokhatska O. M. (2018). *Chetverta promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv: monohrafiia* [The Fourth Industrial Revolution: changing directions of international investment flows: monograph]. Ternopil: Osadtsa Yu. V.
- Krysovatyi A., Desyatnyuk O. & Ptashchenko O. (2024). Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal of Applied Research*, 1(10), 431–441.
<https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>

REFERENCES

- Desiatniuk O. M., Krysovatyi A. I. & Ptashchenko O. V. (2023). Rozvytok finansovoho instrumentariiu biznesu v umovakh tsyfrovoy inkluzii [Development of business financial tools in conditions of digital inclusion]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, 6, 28–37.
<https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.3>
- Desiatniuk O. & Horvat T. (2023). Rehuliuвання finansovoi diialnosti pidpriemstv v umovakh voiennoi ekonomiky: potochnyi stan ta prohnozy [Regulation of financial activities of enterprises in the conditions of war economy: current state and forecasts]. *Svit finansiv*, 2, 45–55.
<https://doi.org/10.35774/sf2023.02.045>

- Kulynych M. B., Matviichuk I. O., Safarova A. T. & Herasymenko T. O. (2021). Didzhytalizatsiia obliku, analiz ta opodatkovannia v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Digitalization of accounting, analysis and taxation in the enterprise management system]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Seriia «Economichni nauky»*, 64, 57–63. <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-64-10>
- Kyrylenko O. & Zhadan O. (2021). Pidvyschennia prozorosti ta obgruntovanosti vykorystannia biudzhetykh koshtiv [Increasing transparency and justification of the use of budget funds]. *Svit finansiv*, 3, 23–37. <https://doi.org/10.35774/SF2021.03.023>
- Petryk O. A. (2021). *Audyty v umovakh staloho rozvytku: kolektyvna monohrafiia* [Audit in conditions of sustainable development: collective monograph]. Kyiv: KNEU.
- Putsenteilo P. R. & Dovbush A. V. (2021). Osnovni vektory rozvytku bukhhalterskoho obliku v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Main vectors of accounting development in the digital economy]. *Innovatsiina ekonomika*, 3–4, 140–151. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.20>

- Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy «Konseptsiia rozvytku tsyfrovyykh kompetentnosti» vid 3 bereznia 2021 r. № 167-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Concept of Digital Competence Development" dated March 3, 2021, No. 167-r] (2021, March 3). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-r#Text>
- Spitsyna N. V. & Uhodnikova O. I. (2025). Tsyfrovii instrumenty v audyti konsolidovanoi zvitnosti: novi mozhlyvosti dlia obliku ta finansovoho menedzhmentu [Digital tools in the audit of consolidated statements: new opportunities for accounting and financial management]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16737170>
- Vasyliuk M. M., Viter S. A., Zdyrko N. H. & Haiduchok D. S. (2025). Audyt finansovoi zvitnosti u svitli mizhnarodnykh standartiv ta pryntsyviv staloho rozvytku [Audit of financial statements in the light of international standards and principles of sustainable development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 4, 5–13. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-1>

Стаття надійшла до редакції / Received: 03.12.2025.
 Статтю прийнято до публікації / Accepted: 18.12.2025

УДК 314.7:336.1
 JEL: E60; E62; F22; O15
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-12-438-446>

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВИ

©2025 ПІГУЛЬ Н. Г., ГРИЦЕНКО О. М.

УДК 314.7:336.1
 JEL: E60; E62; F22; O15

Пігуль Н. Г., Гриценко О. М. Міграційні процеси та їх роль у формуванні фінансових ресурсів держави

У статті досліджено вплив міграційних процесів на формування фінансових ресурсів держави в умовах глобалізації та повномасштабної війни в Україні. Метою є дослідження впливу міграції на фінансові ресурси держави, визначення ключових каналів такого впливу та оцінювання позитивних і негативних фінансових наслідків для національної економіки. Методологічну основу становлять структурно-функціональний, економіко-статистичні методи, порівняльний аналіз динаміки міграційних індикаторів, показників ринку праці та макрофінансових параметрів, систематизація емпіричних даних і взаємозв'язків між міграційними процесами та фінансовими ресурсами держави. Обґрунтовано, що масштабна внутрішня та зовнішня міграція населення перетворилася на системний чинник трансформації публічних фінансів, ринку праці та макроекономічної стійкості. Проаналізовано динаміку міграційних потоків, чисельність українських мігрантів за кордоном, структурні зміни зайнятості та ключові тенденції безробіття за період 2014–2024 рр. Виокремлено основні канали впливу міграції на фінансові ресурси держави, зокрема канал грошових переказів мігрантів, фіскальний, соціально-бюджетний, інвестиційно-фінансовий і макроекономічний. Доведено, що грошові перекази виконують важливу стабілізаційну функцію, підтримуючи валютні надходження, платіжний баланс і доходи домогосподарств, однак їхня здатність трансформуватися у продуктивні інвестиції залишається обмеженою. Виявлено двовекторний характер фіскального впливу міграції, який поєднує скорочення бази прямих податків із частковою компенсацією бюджетних втрат через зростання непрямих податкових надходжень. Обґрунтовано, що соціально-бюджетний канал характеризується зростанням видатків на підтримку внутрішньо переміщених осіб та посиленням довгострокових ризиків для пенсійної системи. Зроблено висновок, що міграційні потоки одночасно формують короткострокові фінансові переваги та довгострокові загрози для економічного відновлення України, що актуалізує необхідність удосконалення державної політики з метою перетворення міграційно зумовлених фінансових потоків у ресурс сталого розвитку.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, фінансові ресурси держави, грошові перекази, макроекономічна стійкість, ринок праці, безробіття, людський капітал.

Рис.: 5. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 16.

Пігуль Наталія Георгіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій і підприємництва, Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту Сумського державного університету (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40000, Україна)

E-mail: n.pihul@biem.sumdu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9090-1763>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-8989-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56781559800>